

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemana velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inzerate) vsprejema upravništvo in ekspedicijski v „Kato. Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Rekopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvzema nedelje in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 215.

V Ljubljani, v četrtek 19. septembra 1895.

Letnik XXIII

Shod v Vipavi.

II.

Dragi rojaki, lepa je in dragocena svetinja materinega jezika, za vero katoliško bodi nam poleg zvestobe vladarju in državi najdražja. Vender je in ostane moje prepričanje, da bi mi gradili svoj narodni dom od strehe proti temelju, bodočnost naša bila bi zidana na pesku, ko bi ob enem ne skrbeli tudi za g motni napredek slovenskega ljudstva. Pričetkom sem že omenil, da smo boren reven narod, da nam manjka denarja, potrebnega kapitala, s katerim bi se mogli oprostiti tujih kapitalistov, ki nam silijo v deželo, v prvi vrsti pa, da bi se izkopal iz dolgov, v katerih tiči naš zemljiški posestnik do vratu. Usmilite se zadolženega kmeta, usmilite se obrtnika in delavskega stanu, ta klic odmeva po slovenskih pokrajinah, obupen klic po pomoči! Smelo naglašam, da ne nosi narodnega srca v prsih svojih, kdor ne sliši tega klica, in da ne pozna časa, ne pozna žalostnih razmer slovenskega prebivalstva, kdor trdi, da se n. pr. našemu kmetu predobro godi.

Priznam in ne tajim, da si je marsikateri naš oratar sam kriv mnogih stisk in nadlog, ki ga teró, toda največje breme nalagajo mu drugi; mednarodne gospodarske razmere pripravile so kmeta na kant, malega obrtnika in delavca oklenile kot belega sužnja. Te razmere je zakrivil v prvi vrsti židovski liberalizem s svojimi nekrščanskimi načeli, ki je proglasil denar vladarjem sveta. Kapitalizem vlada, odločuje v evropskih državah, za to trditev imamo obilo dokazov, a premalo je časa, da bi jih navajali. Kapital je potreben, kakor gnoj na njivi, toda delo in umno gospodarstvo ga proizvajata. Delo je oče, zemlja je mati kapitala, in vender stariši stradajo, dočim se sin redi in pase. Kapitalist pozna le pravice, dolžnostij se ne zaveda, milijonar se ne spominja pri polni skledi, kdo mu jo je napolnil. Zato se zvijajo kakor črv delavski stanovi pod svinčeniimi podplati kapitalizma, ki oblastno stopa po svetu; odtod antisemitizem, iz te mlake židovskega gospodarstva se kot mušice porajajo socialni demokratje. Socijalizem je brez Boga, a kdo vpraša: zakaj? Kapitalizem je tudi brez Boga, a nasprotnike straši z božjimi kaznimi. Socijalizem je zabredel v dva glavna greha: ne voščljivost in jezo, kapitalizem jih ima na vesti družih pet. Noben razsoden in pravičen človek ne sme biti sovražnik z delom in trudom pridobljenemu kapitalu, toda z zvijačo in goljufijo narejeni milijoni so bresčni tirani, ki zatirajo in tlačijo ljud. Zato vedno rastoči dolgovi v deželi in državi, zato vedno hujša davčna bremena. Govornik nato našteva statistične podatke o hipotekarnih dolgovih na Kranjskem in v Avstriji ter razpravlja vzroke rastočih državnih in deželnih davkov in raznih priklad.

Očita se nam, pravi dalje govornik, da ljudstvo slepimo, ko mu naštevamo vzroke njegovega propada in pomočke za boljšo prihodnost. Poslušajte in sodite sami. Z jednim mahljajem ne podereš hrasta, in v jednom letu najboljši državniki ne bodo zboljšali razmer. V deželnih zborih se more sploh malo storiti v tem oziru, ter je potrebno le varčno in umno gospodarstvo s pičlimi dohodki, ki jih imajo dežele za svoje vedno rastoče potrebe. V državnem zboru se kuje železo, tam sklepajo o usodi državljanov, ondi je obširno polje delovanja v bla-

gor ljudstva. Tu naštejem le nekaj točk iz našega gospodarskega programa. V prvi vrsti bi morala biti skrb države, da razbremeni zadolžena kmetska posestva po načrtu, kakor ga je bil v državnem zboru označil bivši poljedelski minister grof Falkenhayn. V ta namen bi bilo treba osnovati okrajne kmetske zadruge, država bi morala prevzeti poroštvo za zadolžnice, in po vzgledu nekdanje zemljiške odveze bi se kmetska posestva v teku let oprostila hudih dolgov. Razkosavanje zemljišč, s katerim je nemško-liberalna večina l. 1868 osrečila špekulante, bi se moralo omejiti s posebnim zakonom ter ustanoviti nerazdelni kmetski domovi. Dalje bi se moral primerno preurediti domovinski zakon iz l. 1863, vsled katerega imajo posamezne občine neznosna bremena za oskrbovanje svojih v drugih občinah onemoglih domačinov in bolnikov. Vlada sama je uvidela to potrebo ter predložila nov načrt zakona, toda kakor davčna reforma ostal je tudi načrt domovinskega zakona nerešen v arhivih državnega zbora. Pereče vprašanje je dalje volilna reforma.

Govornik pojasni to vprašanje in naglašá, da se mora razširiti ter tudi v kmetskih občinah vpeljati direktna volilna pravica po občinah in pomnožiti število kmetskih zastopnikov v državnem zboru.

Važno gospodarsko vprašanje je tudi gledé zavarovanja proti požarom, živinskim boleznim in vremenskim nezgodam. Sedanji način zavarovanja ima mnogo slabih strani. Jaz sam, pravi govornik, sem pri mnogih prilikah priporočal zavarovalnice, toda koliko je posestnikov, ki niso zavarovani, ali le za nizke svote, ker ne morejo zmagovati troškov. Poglavitno pa je, da je pri sedanjih zavarovalnicah režijska previsoka. Neki znani češki pisatelj je izračunal, da dobé pogorelci v obče le 30% od vsega, kar vplačajo zavarovanci, drugo ostane delničarjem, uradnikom in agentom. Treba je delati na to, kar so že poskušali nekateri deželni zbori, da dežele prevzamejo zavarovanje v svojo upravo. (Dobro-klici.) To so glavne točke našega programa, če se to izvede v blagor delavskih stanov, potem bodo gotovo poravnane največje krivice, olajšano bode stanje nižjega ljudstva. (Konec slédi.)

Črne bukve kmečkega stanu.

15. Slovanska organizacija.

a) Jugoslovanske zadruge.

(Dalje.)

Ponosneje nam vtriplje srcé, ko se zamišljamo v prošle dobe kmečkega stanu na slovanskem jugu. Krepka in blagonosna organizacija njegova nam vzbuja občudovanje. Sedaj mineva! In zato nam sedanjih dnij spomin izvablja solzo sočutja in grenke žalosti za te čarobne priče jugoslovanske gospodarske trdnosti. Predno se ločimo od njih, razberimo še vse njihove koristi!

1. Uboštvu in proletarstvu so bile jugoslovanske zadruge najtrdnější jez. Doma delavnim članom so dajali vsega, kar so potrebovali za življenje. In če je kedo odšel za nekaj časa z doma, je ostal še zadružnik. Ako je mogel, je pošiljal kaj malega od svojega zaslužka zadrugi in tako je do smrti vedno vedel, kam domu. Sedaj je drugače! Novodobnega liberalizma pijani Hrvatje,

Srbi in Bolgari so že pred 50 leti ravno zato se hudovali proti zadrugam, ker zavirajo razvoj slobodnega delavskega stanu in vsled tega onemogočujejo veliki obrt v deželi. Sedaj imajo lačnega proletarijata dovolj in tvornic tudi; imajo pa tudi cele množice nezadovoljnih ljudi, ki v socialni demokraciji in anarhizmu iščejo svoje rešitve. Ali je sedaj bolje? Hrvatje sicer nimajo časa v svojih brezplodnih političnih spletkah misliti na družabne razmere, toda pride čas, ko bo misliti prepozno. Čutili jih bodo — vsi brez izjeme.

2. Staro slovansko načelo, da mora mož preživljati svojo ženo, je zabranjalo velike dote, ki so sedaj že vdomačene na našem jugu. Kaj pomenja samo to načelo, ni treba dokazovati nikomur, kedor se je ozrl le izpred praga svoje hiše.

3. Zadruge so obvarovale posamnika osamljenosti. »Gorje samemu! zakaj če pade, ga nima, da bi ga vzdignil.«¹⁾ Te svetopisemske besede so v socijologiji temeljna resnica. Osamljenost, sebičnost, obup, krutost, npravna propalost — so si v zvezi. V zadrugi je dobil vsak sveta v dvomu, tolažbe v žalosti, pomoči v nesreči.

4. Zato je tudi cvetela npravnost. Ker je Slovanom sovražno nemško slovstvo²⁾ slikalo Hrvate in sploh južne Slovane za največje suroveže in ker je mej Nemci beseda Krobot istovetna z odurnim, divjim človekom, zato ne bo odveč, če navedemo po uradnih podatkih³⁾ iz l. 1856 število hudodelstev v posamnih avstrijskih deželah:

Dežela	Število prebivaleev	Obsojenih je bilo hudodelstev in prestopkov	zavoljo pregreškov
Češko	4.406.105	4805	87.231
Bukovina	382.000	184	901
Civilno-Hrvatska in Slavonija	874.000	495	3.945
Dalmacija	419.000	472	2.907
Koroško	301.000	302	3.587
Kranjsko	478.000	433	3.810
Primorje	524.000	632	5.899
Morava	1.851.509	2807	28.631
Gorenja Avstrija	717.000	732	6.528
Solnograd	148.000	238	2.076
Šlezija	448.000	905	10.315
Štajersko	997.000	1160	8.318
Tirolsko in Predarelsko	858.000	770	6.457

Številke same dovolj govore. O nezakonskih otrocih ni bilo ni slišati. Zakonska zvestoba se je razmerno lepo ohranjala. Sedaj je drugače. Število kaznovanih je poskočilo na hrvatski zemlji neprimeroma.

5. Kar je zadruga potrebovala, se je pridevalo doma, ali vsaj v domači deželi. Dasi ni bilo toliko tvorniških dimnikov, vender ni nikomur manjkalo niti obleke, niti obutala. Usnje za črevlje in opanke so sami strojili. Razvilo se je polagoma umetelno vezenje in pletenje, ki še sedaj vzbuja občudovanje po svetu. V krasno vezena krila, s srebrnjaki krog vratu in po prsih je bilo oblečeno ob nedeljah kmečko dekle; slikovito, dragoceno obleko so nosili možaki. Vse to zginja

¹⁾ Prid. 4, 10.

²⁾ Prim. Schiller: Wallensteins Lager.

³⁾ Utišenović o. e. str. 150.

sedaj in bombaževi surogati nadomeščajo tako krasno nekdanjo domačo nošo.

6. Dobro so živeli v zadrugah. Mesa in belega kruha ni manjkalo. Po pridnem delu je čakalo družino dobro kosilo, tečna večerja. Kuretina se ni smilila gospodinji in gospodar je rad natočil svojcem bokal rujnega vinca. Koliko se je že prihranilo pri skupnih poslopih in skupni kuhinji! Gospodarstvo in gospodinjstvo je bilo mnogo ceneje zadružnikom v gotovo gmotno korist.

7. Pravd je bilo mnogo manj. Vzajemnost je premagovala prepire. Novodobni zmedenci so radi prežvekovali liberalno publico, da le sloboda in samostojnost sodita značaje. Naj si ogledajo sedaj značajnost na Hrvatskem! Najlepši in najtrdnější opora značajem je za človeka, ki je socijalno bitje,⁴⁾ ravno vzajemnost in tako krasno v zadrugah razvito načelo, da ima vsak, kedor dela, po svojem delu enakopraven sodelež na dobičku. Vresničimo to načelo v družbi naših dnij in — socijalnega vprašanja ni več!

8. Vse dolžnosti so se ložje in boljše izpolnovele v zadrugah, nego se sicer, naj si bodo verske, državljanske ali družabne. Skupna molitev je zjedinjala zadružnike pred Bogom, skupna požrtvovalnost gledé na davke, na vojaščino, pred vladarjem in skupno delo pred svetom.

Ob koncu pa povdarjamo: Te lepe plodove slovanske natore je ublažila in oživljala samo Kristusova vera in dobri, za svoj poklic vneti katoliški duhovniki. Pomen svečnikov pri zadružnem življenju je bil pomen očeta, ki po večnih zakonih presoja in ureja človeške zmede, pomen voditelja, ki sam živeč mej ljudstvom, zasaja na prstena tla nebeško cvetje vere, upanja in ljubezni, oznanjujoče bodočo neminljivo srečo po življenja borbi. Liberalizem je odtujil srca Bogu in cerkvi in s tem jih je odtujil tudi pozemskemu blagostanju. Zgodovinpisci brez izjeme potrjujejo, koliko je storila Kristusova vera za gospodarski razvoj vseh narodov; in prav to pišejo tudi o slovanskem jugu.⁵⁾

Katoliški duhovniki so bili najboljši varuhi lepih zadrug in najtrdnější zagovorniki. Kardinal Haulik in škof Strossmayer sta bila na čelu domoljubni stranki, ki se je hotela ubraniti v vseh, vzlasti v gospodarskem oziru tujega liberalizma. Duhovniki so šli za njima. Neustrašeno so branili svetinje svojega naroda in z razboritim premislekom so dajali nasvete vladí, kako naj se poskrbi za zadruga.⁶⁾ Čas je bil neugoden njihovemu glasu, prepil jih je; oni so pa vender le pokazali, da ima v krščanstvu vse, kar je zdravega in dobrega vsplodila človeška natora, najvarnejše zavetje.

Zato po pravici in po dolžnosti imenujemo lepo slovansko rodbinsko organizacijo — krščansko socijalno. Priča nam, da je najvišji družabni činitelj — krščanstvo, ali recimo na vsa usta »katoliška podlaga«. (Dalje sledí.)

⁴⁾ Animal sociale et politicum S. Th. Ap. De regimine principum I. 1.

⁵⁾ Prim. Poviest hrvatska. Po vrelih napisao Tade Smičiklas. Dio prvi. U Zagrebu 1882. Naklada „Matice hrvatske“. Str. 284. 298. — Slaveni u davnini. Napisao Dr. T. Maretić. Zagreb 1889. Naklada „Matice hrvatske“. Str. 1.: „Pošto ispričujemo o praslavenskom narodu i praslavenskoj domovini, koliko je potrebno, onda ćemo ići od jednoga slavenskog naroda do drugoga i pratiti njegov život po sačuvanim istorijskim biljeskama sve do vremena, kada se koji narod prepородio t. j. kada se krstio, jer kao u drugljev evropskih naroda, tako i u Slavena s vremenom krštenja počinje se nov život. — — — Nijedna se promjena i nijedna revolucija po svojoj važnosti i posljedicama ne može mjeriti s dogodajem, kada se koji narod krstio“. Anton Kaspret: Razmere gorenjskih kmetov okolo leta 1500. — Lj. Zv. 1891 str. 203.

⁶⁾ Prim. izjave in spise Žuzela, župnika na Rieki, Jos. Tuška župnika u Sladovu u Slavoniji, Iv. Boleslavskoga, župnika u Ljubešćici, Štef. Hankovca, župnika u Magjerovem, Jurija Kiseljaka, župnika u Draganicu, Štef. Vukovića, župnika u Ivancih. Utiešenović o. e. str. 215—277.

Politični pregled.

V Ljubljani, 19. septembra.

Volilni oklic gališke kmečke stranke. Kmečki poslanec, Stanislaj Potoczek, ki načeluje zahodno gališki kmečki stranki, je izdal nov volilen oklic na svoje volilce. V začetku tega oklica se pozivljajo vsi kmečki volilci, da sestavijo skupen program, po katerem se ima ravnati vsak kmečki zastopnik. Potem se naštevajo razne zahteve, katere

se morajo vsprejeti v omenjeni načrt, mej njimi posebno pomnoženje kmečkih poslancev. Konečno pa se stavijo naslednje zahteve: „Kmečka stranka zahteva, da vlada vpraša ne samo poslance, ampak neposredno ljudstvo samo, je-li kak obstoječi zakon času neprimeren, in ali je potrebno, da se spremeni. Nam ni dovolj, da imamo samo volilno pravico, ampak hočemo tudi vplivati na snovanje zakonov. Veleposestniki imajo moč, da lahko poravnajo nasprotja in sicer s tem, da odkrito in javno pripoznajo program kmečke stranke. Potem se bodo še le jasno pokazali skupni interesi poljedelcev v nasprotju z onimi socijalistov.“

Odstop kneza Hohentlohe je po trditvi „Welserzeitung“ že zagotovljen. Omenjeni list je dobil namreč zelo verjetno poročilo, da bode državni kancler na vsak način odložil svojo čast, ker noče vpeljati novega izjemnega zakona proti socijalnim demokratom. Njegovim naslednikom se imenujeta grofa Eulenburg in Waldersee. Skoro gotovo je to poročilo nekoliko prenačljeno.

Veliki italijanski narodni praznik so pričeli večeraj dopoludne italijanski strelci, katerim se je pridružilo nekoliko neodrešenih nemških telovadcev. In corpore so se podali mej sviranjem raznih godeb v Pantheon, koder so položili venec na grob Viktorja Emanuela. Mej njimi je bilo mnogo Garibaldijevcev v rudečih srajcah. Mej sviranjem kraljeve koračnice in Garibaldijeve himne so položili venec na grob. V Pantheonu so jih sprejeli že zbrani veteranci iz raznih krajev. Konečno se je vršilo defilovanje pred kraljem in kraljico, ki sta ponosno stopala mej zbrano množico.

Belgijski šolski zakon in „N. Fr. Pr.“ Sankcija novega šolskega zakona ni potrla samo belgijskih liberalcev in socijalistov, ampak tudi pristaše dunajske židnje. Omenjeno glasilo podaja svojim bralcem sledeče vrstice: „Zadnje upanje belgijskih liberalcev, da kralj ne bode potrdil „klerikalnega“ šolskega zakona, ki je nečuvven napad na belgijske državne šole, je torej splavalo po vodi. Nič ni koristil velikanski spreved belgijskih liberalcev v Bruselju, na najvišjem mestu se ni oziralo na prisege liberalcev pred Egmontovim in Hornovim spomenikom, da namreč šole ne prepuste cerkveni oblasti. Na belgijskih liberalcih je sedaj, da se združeni bojujejo zoper „klerikalce“ pri bodočih občinskih volitvah, da rešijo še zadnje iskre v zbornicah tlečega liberalizma. V takem položaju se ne smejo ustrašiti niti kraljevega potrjenja, kajti, ako tudi pri teh volitvah zmagajo naši nasprotniki, potem je liberalizem na Belgijskem za vselej pokopan.“ — Res se hudo godi ubogim liberalcem, pretežka sta udarca belgijski šolski zakon in antisemitska zmaga na Dunaju. To je neznosno!

Angleški katoliški shod v Bristolu se je pretekli teden završil. Zadnji dan so se posvetovali o zidanju nove katedrale v Westminsteru. Kardinal Vaughan je zatrdil, da bo v dveh ali treh letih delo že tolikanj izvršeno, da se bode v novi cerkvi opravljala služba božja. Ch. Thomas je naiduševal katoličane in anglikane, naj se združijo za ugodno rešitev socijalnega vprašanja. M. Piche je tožil o velikih izgubah, katere provzročajo katoliški cerkvi mešani zakoni, katerih je vsako leto več. — Prihodnje leto bo katoliški shod v Sheffieldu. — Zadnji dan so udeleženci romali v Downside, kjer je pred 700 leti benediktinec Rihard Whiling umrl mučeniške smrti, ki je bil pred kratkem svetnikom proglašen.

Cerkveni letopis.

Misijon v Podgrajah.

Od 31. avgusta do 8. septembra so imeli preč. g. misijonarji Urban Nežmah, Krivec in A. Nastran v podgrajski duhovniji na istrsko-kranjski meji, 2 uri od Ilir. Bistrice, misijonsko pobožnost. Ogromna večina tukajšnjih moških od 13. do 60. leta hodi leto za letom po 6—7 mesecev v Bosno, kjer imajo navadno v gojzdu na praznik sv. Štefana sv. mašo. Ljudje, kateri zahajajo na Sedmograško med kalvine, niso več kot pol leta pri božji službi. Nekateri so bili lani 11 mesecev na Ruskem, zaslužek 400—500 gid. za jednega delavca je bil dober, a v dušnem oziru so veliki ubožci, ker se navzamejo ljudje verske vnemarnosti; pijančevanje in ostudno bogokletstvo je močno med moškim spolom razširjeno. Edini pripomoček te duševne bolezni ozdraviti, je bil sv. misijon. Hvala Bogu, čeravno je ljudstvo imelo še delo z otavo po gorah in je bila vročina v tesni podgrajski cerkvi neznosna, so ljudje delo

popolnoma popustili in prav pridno dohajali k sv. mašam in pridigam in to taki, katerim je bila druga zapoved cerkvena kakor tukaj pravijo „deveta briga“. Možakarji, kateri so po 6, 8, 10 let in še dalje zamenarili velikonočno spoved, so čakali mnogo časa, da so se obtožili starih pregreh. Še pred tretjo uro zjutraj so hiteli ljudje na hrib v cerkev, nekateri po 2—3 dni stali pri spovednicah, pa še mnogim ni bilo mogoče priti na vrsto. Hvala prelepa sosedom gospodom iz Harija, gg. kaplanom iz Trnovega in Jelšan, ki so vsaj po 1 ali 2 dni pomagali spovedovati. Ker „žetve je bilo preobilo — delavcev pa malo“.

Tudi iz sosednjih duhovnij Trnovo-Jelšane-Hrušica jih je došlo lepo število, žal, da se jih je većinoma moglo odpraviti z malo tolažljivimi besedami: „ni mogoče — je preveč domačih.“ Pri misijonskih pobožnostih se očitno kaže vpliv božje milosti, da se sme sv. misijon po pravici klicati „malleus peccatorum“. Dobrotljivi Bog podeli stanovitnost!

Preč. gospodom misijonarjem naj bo izrečena očitna hvala in zahvala za prelepe nauke in preobilni trud na leci in v spovednici.

Ni jih zamoglo odlikovati in se jim zahvaljevati niti občinsko predstojništvo, niti kako drugo društvo, naj jim mili Jezus po priprošnji Matere Božje Škapulirske, zavetnice tukajšnje duhovnije toliko lepše i bogatejše plačilo podeli za mnogoštevilna duhovna dela usmiljenja. Preprijazni gospodje so se ljudem tako priljubili, da so po njih odhodu ljudje zdihovali. Vse je kot mrtvo zdaj po vasi in cerkvi; le prehitro so minuli dnevi milosti. Bog plati tisočero.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 19. septembra.

(C. kr. predsedniku dež. sodišča, Fr. Kočevanju) je presvet. cesar, kakor smo že poročali, podelil plemstvo, ter mu dovolil predikat pl. Kondenheim.

(Potres) je bil danes zjutraj ob 1. uri 38 min. Po Falbovem prerokovanju naj bi bil to zadnji sunek letošnje potresne dobe.

(Na tukajšno državno nižjo gimnazijo) se je vpisalo letos 338 učencev.

(Imenovanje.) Notranji minister je imenoval okrajnega komisarja Henrika pl. Kron-a in Josipa Oreška vladnim tajnikom za Kranjsko.

(Iz Škofje Loke:) V ponedeljek 16. septembra se je obhajala v tukajšnji uršulinski cerkvi prelepa slovesnost. Naredile so namreč slovesne obljube sledeče gg.: s. Magdalena Koceli iz Škofje Loke, s. Avgušтина Polž iz Mengša, s. Romana Logan iz Žumberka. Preoblečene so bile in na novo v samostan vstopile bl. gospodične: Beatrika baronica Braunecker - Beridez iz Dunaja (s. Serafina), Frančiška Šmitek iz Kropce (s. Mihaela), Barbara Dolar iz Kamnika (s. Aleksija), Frančiška Mrak iz Škofje Loke (s. Valentina). Ginljiva cerkvena opravila so izvrševali prevzvišeni knezoškof Jakob ob obilni asistenciji č. g. duhovnikov, izmed katerih naj omenim g. dekana starološkega, preč. msgr. Mat. Kožuha, katerega tudi bolehnost ni mogla zadržati, da bi tudi ob današnji priliki, ko je njegova sorodnica vstopila v samostan, ne bil pokazal svoje ljubezni do samostana. Po končanih cerkvenih opravilih so se povabljeni gostje podali na grad, kjer je penzionat, in se po kratki molitvi v krasno prenovljeni grajski kapeli zbrali v velikanski novi dvorani k prijateljskemu obedu. Potem so si ogledali veliki grajski vrt ter občudovali prelepi razgled po loški okolici in proti divni Gorenjski in se proti večeru razšli prepričani, da so resnične besede, ki so stale nad lepo štatuo angelja varuha v grajski dvorani: Haec dies, quam fecit Dominus — to je dan, katerega je Gospod naredil; prepričani, da je srečna mladina, ki prebiva v teh prostorih in se tu izobražuje, izročena tako izvrstnemu vodstvu.

(Vojaška vest.) Polkovnik pešpolka št. 27, K. Benvist de Limonet je umirovljen. Presv. cesar mu je tem povodom podelil vojaški križec za zasluge. Poveljnik imenovanega polka je postal polkovnik Vikt. pl. Nitsche.

(Poučno predavanje.) Preteklo nedeljo popoldne po službi božji predaval je — kakor se nam poroča danes iz Rovt nad Logatcem, ondu logaški okrajni živinozdravnik g. Franc Majdič. Predavanje se je vršilo v šolskem poslopi. Udeležba je bila manj številna nego bi bilo želeti. Predmet predavanju je bil: razne bolezni pri živini, njih uzroki, način in pripomočki priti jim v okom ter v prvi sili si vedeti

pomagati. Navzoči so s zanimanjem sledili razpravi in se v nadi, da jim bo pouk tudi v praksi res koristil, razšli proti domu.

(Na vrhu „Triglava“) je bilo letos 200 turistov.

(Lov in — zajci.) Z Notranjskega se nam poroča 17. t. m.: Gospod vrednik, zopet so tu! — Kdo? — I kdo! — Zajci pa lov! — Kar mrgoli jih, — zajcev namreč, lovcev ne, zato so pa tudi tako drzni ti dolgouhi ostrozobi. Zdaj bi jaz rad videl tiste ljubljanske in sploh kranjske „Narodove“ liberalce — zunaj, da bi v „praksi“ pokazali, koliko so jim mar interesi našega kmeta in poljedelca! Poljski in sadni pridelki šli bodo to jesen in zimo zopet pod zobe zajcem, mestu da bi se naša mogočna lovsko-liberalna gospoda potrudila v hrib in log s puško v roki potrebit nekoliko to požrešno živalčad! Kar nam gosenice, miši in bramorji ne požró, pomagajo še zajci! A kaj, kmet, si misli „Narodov“ generalštab.

(Dar.) Za dijaško mizo g. Jerana je podaril č. g. Jakob Dolenc, župnik na Igu 5 gid., mesto venca na grob svojega bivšega duh. pomočnika pokojnega g. Julija Čuka.

(V mariborsko gimnazijo) se je vpisalo nad 470 učencev. Slovenska vsporednica prvega gimn. razreda bode štela okoli 70 učencev.

(Volilni shod v Brežicah) je bil 15. t. m. prav dobro obiskan. Govorili so: Vošnjak, dr. Dečko in Drag. Hribar.

(Iz lavantinske škoflje.) Č. gosp. Val. Vogrinc, kapelan pri St. Marjeti poleg Rim. Toplic, je postal farni administrator ravnotam. Umrli je 15. t. m. č. g. Jan. N. Kunej, župnik pri St. Marjeti, star 60 let. N. v m. p. — Razpisana je odotna fara do 28. oktobra.

(Iz celovške škoflje.) Na župnijo Zg. Dravograd je prezentovan č. g. J. Habernig, župnik v Nem. Plajberci. — Nameščen je gospod Josip Homan kot kapelan v Šmihelu pri Volšbergi. — Vmeščena sta bila dne 17. t. m. č. g. Mat. Kandolf na župnijo Lipa nad Saksenburgom, in č. g. H. pl. Gallenstein na župnijo Etendorf. — Mil. knezoškof je imel minulo nedeljo 15. septembra kanonično vizitacijo in birmo v Skočidolu. Ob tej priliki je blagoslovil tudi tri nove gotične oltarje, katere je izdelal kipar Oblak. Birmancev je bilo 137.

(Iz Celovca), dné 18. sept.: Minuli mesec avg. prišlo je v Celovec vkup 2966 tujcev (l. 1894: 2448, l. 1893: 2958). Umrlo je v istem mesecu v Celovcu 42 ljudij (l. 1894: 38, l. 1893: 54.) — Občina „Dolčaves“ (Toppelsdorf) ob Celoveu se bode odslej imenovala „Zihpolje“ (Maria-Rain). — O velikem in in strašnem požaru v Brežah Vam je že sporočil brzojav. Isti dan, ponedeljek 16. sept. popoldne je gorelo tudi v Glandorfu ob Št. Vidu, kjer je tudi uničenih več hiš. Škoda je velika.

(Dopolnilne volitve v Celovcu.) Iz Celovca dné 18. sept.: Ni dosti manjkalo, da ni moral celovški poslanec dr. vit. Rainer dati za vselej slovo mehkim klopem v drž. zbornici. Celovški volilci so ga kratkoma do cela odslovili in celo trgov. zbornica mu je rešila mandat le z jednim glasom. Dobil je le 14 glasov od 26. 9 glasov je dobil gosp. A. Raunig, tajnik indust. kluba na Dunaju, rodom Celovčan, 1 glas g. Grebmer iz Špitala. — Naš dragi prijatelj Dobernik se ne bode vsedel kar tako zlahka na poslanski stol, ker poleg njega hrepenijo še drugi po visoki časti. Bilo bi pa zares preveč, da se takemu junaku brez borbe prepusti častno mestno. Naznanil je zdaj svojo kandidacijo tudi g. gimnazijski profesor Adalbert Meingast, ki doslej še ni nastopil javno v pol. gibanju, ki je pa osebno zelo častivreden mož. Kandiduje pa tudi socijaldemokratični obč. svetovalec Prinz.

(Iz „Glasbene Matice“.) Vpisovanje članov dijaškega moškega zbora se vrši v petek, dne 20. t. m. in v soboto, 21. t. m., popoldne od 5. do 7. ure zvečer v sedanjih društvenih prostorih na Bregu hišna št. 20, II. nadstropje. Vpisovanje je brezplačno, jednako tudi pouk.

(Obrtniška pripravljavnica.) Vpisovanje rokodeljskih vajencev v tukajšnje obrtniške pri-

pravljavnice se bode vršilo v poslopih I. in II. mestne deške ljudske šole (Poljske ulice, oziroma Cojzova cesta) v nedeljo dne 22. septembra t. l. od 9.—12. ure.

(Konkurenčne obravnave za prenovljenje ljubljanskih cerkv.) V ponedeljek ob 3. uri popoldne se bode vršila v mestni dvorani konkurenčna obravnava za sv. Jakoba faro zastran prenovitve in dozidanja zvonikov ter poprave cerkve.

(Najdenčka) so dobili včeraj otroci ob potu na ljubljanski grad. Dvamesečna deklica je vsled pomanjkanja hrane zelo slabotna. Neusmiljeno mater išče policija.

(Zdravstveno stanje v Ljubljani) od 8.—14. ega septembra: Novorojencev je bilo 13. Umrlo jih je 17; mej njimi za tifuzom (legarjem) 1, za vratico (davico) 2, za jetiko 2, za vnetjem sopilnih organov 1, za želodčnim katarom 5, vsled mrtvouda 1, vsled starostne oslabelosti 1, za različnimi boleznimi 4; mej njimi bilo je tujcev 4, iz zavodov 8. Za infekcijskimi boleznimi so oboleli, in sicer za vratico 13.

(Popravek.) Vodja šulfereinske šole, gosp. I. Benda, je imenovan začasnim glavnim učiteljem na dekliški pripravnici v Ljubljani, ne v Homutovu, kakor se nam je včeraj brzojavno poročalo.

(Policijska kronika.) Od torka, 17., do včeraj, 18. septembra v jutro aretovala je mestna policijska straža 16 oseb, in sicer: 8 zaradi potepanja in beračanja, 2 zaradi prestopka orož. zakona in 6 zaradi razgrajanja in kalenja nočnega miru. Tatvina ni bila v tem času policiji nobena prijavljena. — Od včeraj (18.) do danes (19. septembra) v jutro je mestna policija aretovala 7 oseb, in sicer: 2 zaradi potepanja, 1 zaradi mučenja živalij, 1 zaradi tatvine in 3 zaradi nespodobnega vedenja na javnem prostoru. — Anton Friškovec iz Moravč je ukral tukajšnjemu gostilničarju Fr. Ferlincu 3 vreče krompirja.

Društva.

(Vabilo k besedi), katero priredé novomeški akademiki v korist podpornima društvoma za slov. visokošolec na Dunaji in v Gradcu, v Novem Mestu dné 25. sept. 1895. V prostorih „Narodnega doma.“ Vspored: Koncert s preprijaznim sodelovanjem konservatoristinj gospice Franje Verhuncve, gospice tamburašic in gg. I. Hladnika in J. Poule. 1. * * *: „Iz naroda“, vdarja tamburaški zbor. 2. G. Meyerbeer: „Robert le Diable“, arija, poje gospica Verhunc. 3. A. Jungmann: „Mal du pays“, trio za glasovir, gosli in cello, igrajo gg. Hladnik, Poula, Dolenc. 4. F. S. Vilhar: „Nezakonska mati“, poje gospica Verhunc. 5. L. van Beethoven: „Septet, allegro vivace, igrata četverooročno na glasovirji gg. Hladnik in Dolenc. 6. Robert Schumann: „V poklon“, pesen za bariton-solo, poje g. Dolenc, spremlja na glasovirji g. Hladnik. — Igra s preprijaznim sodelovanjem gospice I. Polančeve in H. Seidlove: Vdova in vdovec. Vesela igra v enem dejanji, svobodno poslovenil dr. Janez Bleiweis vitez Trsteniški. — Začetek ob polu 8. uri zvečer. Vstopnina: sedeži 60 kr., vstopnice za stoječe 30 kr., za dijake 20 kr. Sedeži se prodajajo dné 23., 24. in 25. sept. od 11. do 12. ure v „Čitalnici“ in zvečer pri blagajni. Gledé na blagi namen se preplačila hvaležno sprejemajo.

(Vdovsko društvo v pomoč učiteljem in njih vdovam in sirotam) na Kranjskem bode imelo zborovanje v četrtek dne 29. kimoveca t. l., dopoldne ob 9. uri v II. mestni deški šoli na Cojzovi cesti. To zborovanje bode velevažno, kajti namerava se omenjeno imov. to društvo v neki položaj spraviti, kateri se ne strinja z ustanovniškim namenom, še manj pa v varni priditih, za katere se je to društvo ustanovilo. Pač najbolje bi bilo, da bi se to, kar sedaj tako lepo napreduje, nedotaknjeno pustilo, ker prihodnost lahko s takimi nameravanimi predlogami popolnoma iz pravega tira spravi. Torej, učitelji, pozor! Ne razdirajmo tisto, kar se je že kot dobro in pravo skazalo. Konvikt bode po svoje, če se bo pravilno razvijal, lahko tudi to dosege, kar se je vdovskemu društvu posrečilo. Vsak učitelj, kateri je z dobrim namenom k temu društvu pristopil, se gotovo ne bo udal takim spremembam, ki bi utegnile prikrajšati pravice njegove ali njega vdove in sirot.

(Narodna čitalnica v Ptuj) priredi v nedeljo, dne 22. septembra 1895. leta v dvorani I. nadstropja „Narodnega doma“ prvi veliki tamburaški koncert, obstoječ iz deset novih točk. — Začetek ob 8. uri zvečer. — Vstopnina za ude ptujske čitalnice 30 kr., za neude 50 kr., za kmete in dijake 20 kr. za osebo. — Za nakup 16 tamburic se je izdalo 250 gid., katero svoto čitalnica iz

svojih dohodkov žrtvovati ne more, zatorej se bodo pri tej priložnosti doneski v ta namen pri blagajnici hvaležno sprejemali. Odbor.

(„Slovensko društvo“ štajersko) priredi prihodno nedeljo dne 22. septembra shod v Slov. Gradcu. Gospod državni poslanec Robič, ki zastopa slovenjeograški okraj, bode govoril o svojem delovanju; govoril bode tudi društveni predsednik g. dr. Lav. Gregorec. Shod se prične ob 3. uri popoldne v hranilnični dvorani. Zeleti je prav obilne udeležbe.

(Vabilo) k zborovanju podružnice sv. Cirila in Metoda za Trbovlje in okolico v Trbovljah dne 22. septembra t. l. ob 3. uri popoldne v gostilni g. Antona Volavškega. Vspored: 1. Predsednikov pozdrav. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo o letošnji veliki skupščini sv. Cirila in Metoda v Kranju. 4. Volitev novega odbora. 5. Pobiranja letnine. 6. Vpisovanje novih udov. — Po dokončanem zborovanju podružnice sv. Cirila in Metoda ima „Slovensko politično društvo“ volilni shod, h kateremu se zlasti vabijo volilci, ker bodo poročali poslanci o svojem delovanju. K obilni vdelebi vabi odbor.

(Slovensko kat. društvo kamniško) ima v nedeljo, 22. septembra svoj shod v Kamniku pri Kristofu. Začetek okoli polu pete ure. Govora: 1. o tekočih političnih zadevah; 2. o prijetnostih in težavah kmetskega stanu.

Telegrami.

Dunaj, 18. septembra. Cesar je dospel zvečer ob 8. uri 30 minut iz Kis-Czella in se takoj podal v Schönbrun.

Celje, 18. septembra. V prvi razred nove slovensko-nemške gimnazije se je vpisalo 110 učencev z dobrimi spričevali.

Trst, 18. septembra. Javni shod „Associazione progressista“ povodom 20. septembra je prepovedalo policijsko ravnateljstvo.

Levov, 18. septembra. V Tarnopolu so zbolele včeraj tri osebe. Umrli ni nihče.

Budimpešta, 18. septembra. Pri današnji volitvi je bil izvoljen poslanec dr. Hegedüs z večino 102 glasov. Kandidat Košutove stranke, Samuel Molnar, je podlegel, kar vzbuja splošno pozornost.

Seck, 18. septembra. Državni tajnik Ladislav Vöröss je bil soglasno izvoljen državnim poslancem.

Fontainebleau, 18. septembra. Predsednik Faure je odpotoval v spremstvu ministrskega predsednika Ribota in zunanjega ministra Honotauxa v Mericourt.

Mericourt, 19. septembra. Velikim vojaškim vajam, ki so se danes sijajno izvršile, so prisostvovali knez Lobanov, general Dragomirov in mnogo ptujih častnikov. Mnogi jim je navdušeno klicala: „Živela Rusija“!

London, 18. septembra. Avstrijski poslaniški svetnik v Londonu, grof Wydenbruck, je imenovan poslanikom v Tokio, kamor se v kratkem poda. Grof Siegfried Clary je imenovan poslaniškim svetnikom v Londonu.

London, 18. septembra. „Reuters Office“ se poroča iz Hongkonga, da so danes v Kučengu usmrtili sedem Kitajcev, ki so se udeležili napada na kristijane. Navzoči so bili vsi konzuli zunanjih držav.

London, 18. septembra. Po poročilu „Daily News“ iz Carigrada je še vedno zelo dvomljivo, da bi turška vlada odobrila vse predloge. Pogajanja mej turško vlado in evropskimi velevlastmi se nadaljujejo.

Umrli so:

18. septembra. Jakob Polc, krojačev sin, 1/4 ure, Florijanske ulice 13, oslabiljenje.

V bolnišnici:

17. septembra. Marija Tavčar, gostija 54 let, kap.

Meteorologično poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Mokrina v 24. urah v mm
18	9. zvečer	738.7	15.2	brezv.	oblačno	
19	7. zjutraj	740.3	13.2	brezv.	megla	0.0
	2. popol.	738.5	22.3	sl. jvzh.	jasno	

Srednja včerajšnja temperatura 14.2°, za 0.3° pod normalom.

Menjalnica bančnega zavoda

Najbolje priporočena
za preskrbljenje vseh
v kurzem listu
zaznamovanih
menic in vrednostij

Schelhammer & Schattera

Wien,
I. Bezirk,
Stefansplatz
Nr. 11, Parterre.

